

Radio Syd "återuppstår" i P3

HV 29-81

Av GUNILLA SIGHEDEN
Foto: LARS CARDELL

Britt Wadner - en kvinna som inte ser några hinder

Fredagen den 21 augusti kan alla vara säkra på att höra Even Taubes "Så länge skutan kan gå..." i radions P3. För alla skåningar är sommarpratans röst välkänd. I direktsändning skivpratar då Britt Wadner, som fram till den 18 januari 1964 var Skånes egen "piratradiodrottning". Lagstiftning och svår isförhållanden gjorde att sändarfartyget Cheeta II då lättade ankar, sedan Radio Syds signaturlåda "Så länge skutan kan gå..." tonat ut i etern för sista gången. Men Radio Syd lever, nu som landbaserad station i Gambia.



Britt i dubbel upplaga med någ
av de löpsedlar Radio Syd
åstadkom under de sju
verksamhetsåren.

Att Britt Wadner är en kvinna, som anser att svårigheter är till för att övervinna, förstår man snabbt, då man möter detta energiknippe i hennes lilla trädgård bakom huset vid Nygatan i Lund. Där avnjuter Britt, livskamraten Ingvar Hjulström och sonen Kalle en välförtjänt semester.

Då hon var ung flicka stod Britts håg till teatern, men sådana drömmar var inte lätta att förverkliga i en officersfamilj. Skam den som ger sig! 17 år gammal hamnade Britt på postgirot i Stockholm och bodde hos en morbror och moster. I all hemlighet uppträdde hon på kvällarna på Haga nöjesfält. Släkten trodde att Britt träffade kamrater och själv såg hon noga till att inget kvarblivet smink avslöjade vad hon sysslade med. Men det var mycket nära att bubblan sprack!

Mästerboxaren lockade

— Nöjesfältet var inte något mina släktingar besökte, men en kväll skulle mästerboxaren Harry Persson framträda och honom ville min morbror och en kusin se. Som tur var avslöjade de sina planer vid middagsbordet, berättar Britt med skratt i ögonen.

Sedan Harry Persson framträtt, skulle den lilla teatergruppen från en balkong locka publik till sin föreställning.

Vad skulle Britt göra för att inte bli igenkänd?

— Jag hade en roll som gammal gumma, sminkade mig snabbt och satte på en schalett.

Samlade in pengar

Britt var också ute och turnerade i folkparker en sommar med Jean Claessons revysällskap. Premiären var förlagd till Kristianstad. De ekonomiska förutsättningarna var inte de bästa och i Nykroppa i Värmland sprack turnén. Jean Claesson reste sin väg för att försöka ordna pengar, men Britt ville inte återtända till Stockholm — föräldrarna var nämligen på besök där.

— Jag, en orkestermedlem och en tenor stannade i Värmland, fick tag på ett tält och reste det nära badhuset i Filipstad. Jag stannade vid tältet, tvättade pojkarnas skjortor och hängde upp dem på tork. Pojkarna försvann och kom sedan tillbaka med ett luffarknytte fullt med småpengar. De hade gått runt som gårdsmusikanter!

Det lilla sällskapet flyttade in på Stadshotellet, fick polisens tillstånd att uppträda som gårdsmusikanter. Tenoren sjöng, orkestermedlemmen spelade fiol och Britt samlade in pengar. När Filipstad var "uttömt", fortsatte trion till Karlstad. Så småningom fick de "lift" med en lastbil från Kristinehamn via Västerås till Stockholm. Då hade Britts mamma och pappa lämnat Stockholm.

Värdshus i Båstad

Under åren i Stockholm hann Britt också med att framträda på

Oscars-teatern, hon mannekängade, var fotomodell och filmade.

— Så gifte jag mig och blev maka och mor. Det har jag haft mycket nytta av.

Britt skrattar gott, då hon drar sig till minnes rabaldret, då en stockholmsfamilj annonserade efter hemhjälp och erbjöd denna rum med egen ingång samt 125 kr i månadslön! Upprördheten gällde att många ansåg marknaden för hemhjälp förstörd av detta generösa erbjudande.

Sedan Britts första äktenskap upplösts, gifte hon om sig och familjen bosatte sig i Båstad. I det stora huset Jägersborg fanns mycket att göra. Britt samlade också gamla saker och hade en liten affär i garaget. Hon lärde sig tapetseraryrket för att kunna renovera och hade en snickare anställd. Inspirerad av flickorna Lundgren på Skäret omvandlade hon privatbostaden till värdshus med möjlighet att ta emot nattgäster. Miljön var gammaldags och Britt engagerade Lunda-studenten att sjunga spex-sånger.

— Det var då jag fick upp ögonen för Lund.

Rörelsen växte, familjen flyttade till Majgården, men snart hade man gäster även där och fick flytta till en tredje bostad. Värdshus-hotell-rörelsen överläts sedan till Hantverksförbundet i Båstad.

Köksmästare i Ängelholm

— Så fick jag en nödsignal från hotell Thor i Ängelholm. Köksmästaren hade gett sig iväg och hotellet skulle ha en stor bolagsmiddag. Hade jag en köksmästare att rekommendera?

Britt gav sig iväg till Ängelholm och ringde runt till köksmästare. Ingen kunde ställa upp.

— Då sade jag att jag skulle göra det. Det var ju ett sätt att få prova hur mycket jag kunde. Min köksmästartid är faktiskt det jag är mest stolt över.

I tre månader arbetade Britt som köksmästare, komponerade minst tre matsedlar per dag och lagade mat. Sonen Kalle assisterade som kökspojke. Dessutom hade han ytterligare en funktion.

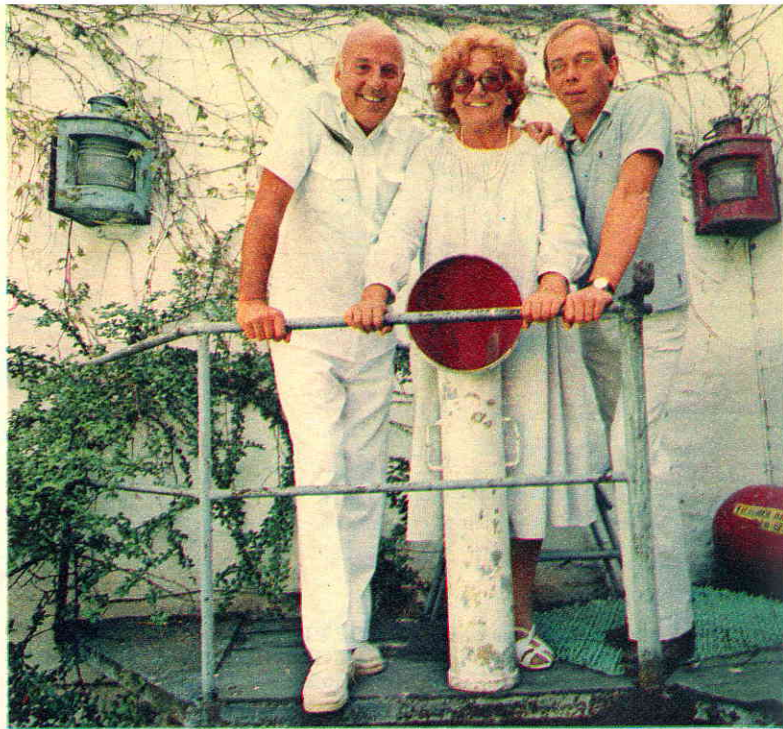
— När jag sålde rörelsen i Båstad, skaffade jag mig något jag ville ha — en stor och flott amerikansk bil. Men vägen över Hallandsåsen var besvärlig vintertid. Det gick inte att komma upp för backen. Så Kalle fick stå på bakre kofångaren och tynga ned.

Att det väckte en viss häpnad bland hotellgästerna att den flotta bilen tillhörde kökspersonalen är kanske förstället.

Nytt hus och radiostart

1958 flyttade Britt till Lund, där hon fick tag på huset vid Nygatan. Det var då uppdelat i många små lägenheter och enkelrum. Toaletterna fanns ute på gården och den enda bekvämligheten var rinnande kallt vatten. Britts gode vän Fritjof Nilsson Piraten älskade att höra Britt berätta

(Forts. på sid. 78)



"Så länge skutan kan gå..." var Radio Syds signaturmelodi. När seglatsen var över för Cheeta I, hamnade hennes kommandobrygga i trädgården i Lund och kan tjäna som samlingsplats för Ingvar, Britt och Kalle.

Under sommarvistelsen i Lund passar Ingvar, Britt och Kalle på att gå igenom gamla band från Radio Syd i Skåne. Bl.a. har Britt hittat den allra sista inspelningen.



Britt i sin gambiska hörna. Båten Britt lyfter, har hon fått av lyssnare i Gambia, fartygsmodellen vid sidan av lyssnare i Skåne. Bakom Britt bl.a. en frisörskylt från Gambia.



Peter & jag



Det var vår tandvård

Bodil tittade upp ett tag i går eftermiddag. Vi hade bara hunnit slå oss ner inne i vardagsrummet, så påpekade hon:

— Så konstigt du talar!

— Eftersom du märker det, kan du lika gärna få förklaringen, sa jag. Jag var hos tandläkaren i går och fick en visdomstand utdragen till höger i underkäken, så därför både äter och talar jag med en viss försiktighet.

— Det menar du inte! utbrast hon till min förvåning med stor begeistring. Då kan jag berätta för dig, att jag varit hos tandläkaren i dag. Jag fick en tand uppe till höger rotfylld och en annan längst ner till vänster plomberad och jag tyckte det var *gruvligt*. Egentligen kändes det inte mycket, men jag led väldigt.

— Tandläkarna kan ju inte rå för det, sa jag. I dessa dagar har de ändå fullt med hjälpmedel och finesser för att underlätta för sina patienter.

— Ja, egentligen är det så dumt, tyckte Bodil. Här kan man uthärda både det ena och det andra vid en undersökning hos en allmänpraktiserande läkare, men så fort man slår sig ner i tandläkarstolen är det, som om man trodde att den stackars mannen skulle ta livet av en.

Vi fortsatte att diskutera tand-

läkarbesök i ännu en halv timme och var helt överens i våra erfarenheter och tyckte, att det var en lycklig stjärna som sammanfört oss, när vi nu hade behov av att lätta våra hjärtan. Vi insåg båda, att det här annars var sådant man knappast pratar om med folk, som är lyckligt ovetande om problemet.

Det ringde på dörren och visade sig vara vår gemensamma, betydligt yngre väninna Ulla.

Hon kom in och slog sig ner hos oss och tycktes vara på toppenhumör. Jag frågade henne om hon vunnit på lotteri. Det hade hon inte. Däremot hade hon varit med om något väldigt trevligt.

— Jag kommer just från tandläkaren, förklarade hon strålade och vi tittade frågande på henne. Och så tänkte jag att jag kunde kila upp och hälsa på ett tag, när jag ändå var i närheten.

— Det var rart av dig, log jag vänligt och väntade på vidare förklaring.

— Och vet ni vad jag fick uppe hos tandläkaren! sprudlade hon. Jo, han bjöd på ett glas sherry för att det var tionde året i rad, som jag var där utan att ha så mycket som ett enda litet hål. Han nöjde sig med att putsa tänderna och sedan skålade vi för deras välfärd.

— Ja, det var då verkligen något att fira, sa jag och undrade om hon ville dricka en kopp te med oss.

— Då får du allt plocka fram allra bästa sorten, tack, fnissade hon.

Och så gjorde jag det och lagade te efter konstens alla regler, som vi tillsammans sedan avnjöt under lite småprat om ditt och datt. Men varken Bodil eller jag berörde med ett ord våra egna upplevelser hos tandläkaren. Den lyckliga skara som Ulla tillhörde — de som har det med sin tandläkare som barnen med jultomten — brukar visa föga intresse för den sidan av livet.

De förstår den helt enkelt inte på grund av bristande erfarenhet.

De lyckans ostarna! Lena

Radio-Syd

(Forts. från sid. 13)

om då de skulle etablera sig i huset.

— Samma dag jag övertog huset, fick jag veta att polisen sökte ägaren. Jag gav mig iväg till polisstationen och fick veta att man tvingats bryta upp dörren till ett av enkelrummen. Mannen, som hyrde det, låg död i rummet. Nästa sak, som hände, var att jag mötte en dam från socialförvaltningen i trappan till övervåningen. Hon hade varit och hämtat en hyresgästs tillhörigheter — han skulle avtjäna ett längre fängelsestraff.

Britt och Connie bodde i ett rum, hämtade vatten på gården. Inte undra på att Britt på en väninnas förfrågan om önskemål inför det nya året nyårstaftonen 1950 svarade: En toalett!

Samtidigt som Britt skulle ställa iordning det nya hemmet, satte hon igång Skånes radio, som senare fick namnet Radio Syd. Starten var blygsam. Britt hyrde in sig på Radio Mercur, ett fartyg på danska sidan. Tre timmar om dagen vändes sändarna mot Skåne. Studio fanns först i Landskrona, senare på Kalendegatan i Malmö, alltså nära granne med Sveriges radio på Baltzarsgatan.

Ville ge en provinsradio

— Vår avsikt var inte att konkurrera med Sveriges radio, som då hade två programkanaler. Vad jag ville ge lyssnarna i Skåne var en provinsradio.

Radio Syd spelade musik, sände lokalnyheter, som med ansvaret av källan togs ur tidning-

arna, hade önskeprogram och tio-i-topp-program. En hel del av utbudet från Sveriges riksradio känner Britt igen från den egna tiden. Sändningarna utökades, "lilla" Cheeta efterföljdes av "stora" Cheeta. Snart var sändarfartyget endast tyst tre timmar per dygn.

— Mellan klockan 3 och klockan sex på morgonen sover skåningarna.

Gensvaret från lyssnarna var stort, breven välldes in, människor lärde känna varandra genom etern.

En ojämn kamp mot myndigheter

Skånes egen provinsradio existerade i sju år. Hela tiden förde Britt en energisk kamp för att Radio Syd skulle få existera och för att få frågan om den kommerseella radion prövad i högsta instans, Högsta domstolen. Innehav av sändare var förbjuden för svensk medborgare — dock inte sändning under förutsättning att den inte störde. Britt polisförhördes, hon åtalades och hon avtjänade ett månadsfängelsestraff på Hinseberg. Hon arbetade för att Radio Syd skulle få ansvara för Sveriges radios nattsändningar, hon uppvaktade dåvarande kommunikationsministern Olof Palme. Kampen var förgäves. Lagen ändrades så att även sändningar förbjöds.

— Jag hade erbjudanden om att sälja, så att Radio Syd fått utländsk ägare. Men jag ville inte — det var att smita från mitt ansvar.

Cheeta på väg mot okänt mål

När Britt förstod att inte bara hon själv utan också de anställda skulle drabbas av den nya lagen, tonade signaturmelodin "Så länge skutan kan gå" ut i etern för sista gången den 18 januari 1966.

— Att det blev just då, berodde på vintern. Issituationen var så svår att vi tvingades lämna Öresund för att inte Cheeta skulle skruvas sönder i isen.

Sonen Kalle fanns ombord, då Cheeta lättade ankar och seglade iväg mot okänt mål. Dottern Connie och en tekniker följde landvägen Cheetas resa i en bil.

När Cheeta befann sig i höjd med Skagen, fick Britt ett nödrop från engelska kollegan Radio Caroline, vars fartyg behövde repareras. Cheeta och hennes besättning ryckte in och sände utanför Harwich i England.

— När vi tvangs sluta, hade jag inga inkomster utan bara åtaganden och utgifter. Vi hade ju sålt annonser för radio- och TV-sändning. Det var en jobbig tid, men alla har fått tillbaka vad de skulle ha.

Radio Syd lever

I denna situation fick Britt ett erbjudande om radiokoncession i den västafrikanska staten Gambia. Cheeta seglade vidare. Radio Syd är nu landbaserad — något som alltid varit Britts mål. Stationen har idag cirka 20 anställda,

sänder både inhemsk berättande musik och modern pop. ABBA är välbekant och omtyckt och även Agnetha Fältskogs insjuningning av "Hjärtats saga" blev populär sedan blonda Agnetha besökt Gambia. Idag är det Connie och Kalle, som driver Radio Syd. Britt hittade nämligen ett nytt område för sin verksamhetsiver. Stränderna i Gambia låg ödsliga och i huvudstaden Banjul existerade, då Britt och familjen kom dit, endast ett par gamla kolonialhotell. Varför inte öppna hotell på en strand?

Sagt och gjort. Britt fick möjlighet att starta i mindre skala med 40 sängplatser och en liten restaurang.

— Cementblocken tillverkade vi själva vid byggsplatsen. Det fanns inte någon cementblandare. Taket tillverkades av flätat gräs — ungefär på samma sätt, som vi förr lade halmtak här.

Med hjälp av ett snöre

Så återstod möbleringen. Någon möbelfabrik fanns inte i Gambia och att importera ställde sig oerhört dyrbart.

— Genom en minister fick vi kontakt med folket i ett par byar långt inne i landet, där man tillverkade sängar i bambu. Vi kunde inte tala med varandra, men med hjälp av ett snöre demonstrerade vi hur långa, breda och höga sängar och bord skulle vara.

Gardiner och andra textilier tillverkades i knytbatikteknik av gambiska kvinnor.

Röd matta anskaffades

När det var dags att bygga ut hotellet, så att det skulle ha 240 sängplatser, flyttade de gambier Britt anlidade för att bygga möbler och förse hotellet med textilier till hotellstranden, där de uppförde hyddor och på så sätt kunde ha hela familjen med sig.

Nästa stora tillbyggnad kom, då Gambia skulle svara för värdskapet vid en stor kongress, där åtta västafrikanska statsöverhuvuden, med stora delegataioner i följe, skulle diskutera torkan i Västafrika. Gambiska staten gav borgen och hotellet byggdes ut ytterligare och försågs med en samlingssal för 300 personer. Röd matta fick också införskaffas.

— Tacktalet hölls av Senegals dåvarande statsöverhuvud, poeten Leopold Senghor, som bl.a. sade att vårt hotell var det vackraste han sett.

Sedan 13 år tillbringar Britt, Ingvar, Connie och Kalle största delen av året i Gambia, där Britt fått en strand uppkallad efter sig. Varje år återvänder dock Britt till huset i Lund, där också dottern Marie bor.

I år firar Melodiradion 20 år i etern. Den tillkom mycket som ett svar på dels Radio Syd, dels "systerstationen" Radio Nord. Och Britt gläder sig åt att få vara sommarpratörer — och att få gå ut i direktsändning.

— När jag höll på med Radio Syd, tyckte jag synd om alla, som inte fick hålla på med radio!